

МОТИВИ

към проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за платежните услуги и платежните системи

I. Изменения, свързани с въвеждане на изискванията на Директива 2014/92/ЕС относно съпоставимостта на таксите по платежните сметки, прехвърлянето на платежни сметки и достъпа до платежни сметки за основни операции

Проектът на Закон за изменение и допълнение на Закона за платежните услуги и платежните системи има за цел да въведе в българското законодателство изискванията на Директива 2014/92/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 година относно съпоставимостта на таксите по платежните сметки, прехвърлянето на платежни сметки и достъпа до платежни сметки за основни операции (Директивата).

Разпоредбите на Директивата, въведени със законопроекта, обхващат три основни области - съпоставимост на таксите за платежни сметки, налагани от банки и други доставчици на платежни услуги; установяване на бърза и лесна процедура за потребителите, които желаят да сменят своя доставчик на платежни услуги в рамките на страната и осигуряване на възможност на потребителите, законно пребиваващи в ЕС, да откриват платежни сметки за основни платежни операции, независимо от тяхното местопребиваване и финансово състояние. Директивата се транспонира чрез разпоредбите на §1, §4, §10-12, §28, т. 2, §29, т. 1 и 2, параграфи §30 и §31 от законопроекта.

Законопроектът въвежда изискване всички доставчици на платежни услуги, лицензирани от БНБ, както и клонове и представители на доставчици на платежни услуги, осъществяващи дейност на територията на страната, да предоставят на потребителите определен набор от документи, както следва:

- документ с информация за таксите, който включва списък с най-представителните услуги, свързани с платежна сметка и определения към тях, както и съответните приложими такси;
- отчет за таксите, събирани от доставчика на платежни услуги през предходните дванадесет месеца за услугите, предоставяни по платежната сметка;
- речник на термините, използвани във връзка с платежни сметки.

При изготвянето на горепосочените документи се използва стандартизирана терминология и стандартни формати, с цел улесняване сравнението между оферти на различни доставчици на платежни услуги.

Законопроектът предвижда функционирането в България на най-малко една независима интернет страница за съпоставяне на таксите, събирани от доставчиците на платежни услуги. Това ще позволи на потребителите по-лесно да сравняват цени и условия по платежни сметки, предлагани на пазара.

Законопроектът установява процедура за бързо и лесно прехвърляне на платежна сметка от един доставчик на платежни услуги към друг в рамките на страната. Регламентирани са задълженията на прехвърлящия и приемащия доставчик на платежни услуги в процедурата по прехвърляне на платежна сметка, както и максималният срок за извършване на прехвърлянето. Законопроектът въвежда изискване за предоставяне на потребителите на информация от страна на доставчиците на платежни услуги относно услугата по прехвърляне на платежна сметка.

Със законопроекта се осигурява възможност за потребители, пребиваващи законно в Европейския съюз, да откриват платежни сметки при банки в България, без да пребивават постоянно в страната.

Законопроектът урежда възможността на потребителите на платежни услуги за достъп до платежна сметка, независимо от тяхното финансово състояние, която да им позволява да извършват основни операции. Изчерпателно са изброени услугите, които трябва да бъдат предоставяни чрез платежната сметка за основни операции, които включват теглене на пари в брой в рамките на ЕС, изпълнение на кредитни преводи, директни дебити и плащания с карти.

Законопроектът предвижда банките да предоставят на потребителите платежни услуги по сметките за основни операции срещу приемливи такси, независимо от броя платежни операции, извършени по сметката. С това изискване се постига по-голяма защита на потребителите, тъй като всички извършвани от тях операции по платежните сметки за основни операции ще бъдат на приемливи нива, с размер по-нисък от средния за страната. В допълнение, за уязвимите групи потребители, получаващи месечни социални помощи по реда на Закона за социалното подпомагане, се предвиждат по-благоприятни ценови условия при използването на платежните сметки за основни операции.

Срокът за транспониране на Директивата в националните законодателства на държавите членки е 18 септември 2016 г, като на адресатите следва да бъде даден достатъчен срок за да се запознаят с новите изисквания и да съобразят дейността с тях.

II. Изменения в уредбата на Помирителната комисия за платежни спорове, свързани с изискванията към процедурите и органите за алтернативно решаване на спорове, предвидени в Закона за защита на потребителите

Постигането на пълно съответствие с общите изисквания за процедурите и органите за алтернативно решаване на спорове (АРС), предвидени в Закона за защита на потребителите (ЗЗП), налага съответни изменения в уредбата на Помирителната комисия за платежни спорове (комисията), съдържаща се в глава осма от Закона за платежните услуги и платежните системи.

В съответствие със ЗЗП, със законопроекта се предвижда удължаване на срока за произнасяне от страна на доставчиците на платежни услуги по постъпили възражения от клиенти от 7 на 14-дни.

В обхвата на компетентност на комисията се включва разглеждането на спорове между доставчици на платежни услуги и ползватели на платежни услуги във връзка с прилагането на Регламент (ЕС) 2015/751 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2015 г. относно обменните такси за платежни операции, свързани с карти, както и със спорове, произтичащи от договори за предоставяне на платежни услуги от разстояние по смисъла на Закона за предоставяне на финансови услуги от разстояние. Във връзка с възможността за извънсъдебно разглеждане на спорове, възникнали от договори за онлайн продажба на стоки или услуги, се въвеждат мерки по прилагане на Регламент (ЕС) № 524/2013 относно онлайн решаване на потребителски спорове. Същевременно, с цел осигуряване на ефективно функциониране на комисията, се въвежда максимален праг на споровете, които попадат в обхвата на нейната компетентност, който се определя с правилника за дейността ѝ, в съответствие с изискванията на ЗЗП.

Изрично са регламентирани принципите за работа на комисията при провеждане на помирително производство - независимост, безпристрастност, експертност, прозрачност, ефективност, справедливост, свобода и законосъобразност. В съответствие с изискванията за прозрачност на процедурите за АРС, се въвеждат нови моменти по отношение на отчетността на комисията. Комисията се задължава да

публикува на интернет страницата си и да осигурява на траен носител публичен достъп до процедурните си правила за работа и до годишния доклад за своята дейност.

С предложените промени и допълнения се доразвива и усъвършенства обхватът на действие и начинът на работа на комисията, с което се създават условия за повишаване нивото на потребителска защита чрез осигуряването на ефикасна, бърза и безплатна процедура за разрешаване на национални и трансгранични спорове.

III. Изменения, свързани с въвеждане на опцията по чл. 1, т. 5 от Регламент (ЕС) № 2015/751 на Европейския парламент и на Съвета относно обменните такси за платежните операции, свързани с карти

С § 29, т. 3 от законопроекта се въвежда и опцията по чл. 1, т. 5 от Регламент (ЕС) № 2015/751 на Европейския парламент и на Съвета относно обменните такси за платежните операции, свързани с карти. До 9 декември 2018 г. тристранните платежни картови схеми, извършващи дейност чрез доставчик на платежни услуги или издаващи картови платежни инструменти с партньор в рамките на сътрудничество на различни марки или чрез посредник, се освобождават от изискванията за прилагане на установените максимални нива на обменните такси в глава втора от Регламент (ЕС) № 2015/751, по отношение на националните платежни операции, при определени условия. Законопроектът определя Българската народна банка като компетентен орган, който отговаря за спазването на Регламента, като установява система от санкции, приложими при нарушения на Регламента и подходящи и ефективни извънсъдебни процедури за решаване на спорове във връзка с прилагането му.

IV. Други изменения в ЗПУПС

Предвидените в §2, §3, §5-9, §13, §14, §25-27 и §28, т. 1 от законопроекта изменения целят развитието на правната рамка на платежния надзор, осъществяван от Българската народна банка, с оглед по-ефективно изпълнение на нормативно възложените ѝ със Закона за БНБ функции и не са свързани с транспониране на изискванията на Директива 2014/92/ЕС.

V. Изменения в други закони

С преходните и заключителни разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за платежните услуги и платежните системи се предвиждат изменения и

допълнения в Закона за Българската народна банка, Закона за защита на потребителите и Закона за кредитните институции (ЗКИ).

1. Изменения в Закона за защита на потребителите, свързани с въвеждане на изискванията на Регламент (ЕС) № 2015/751

Предвиденото в § 33 от преходните и заключителни разпоредби изменение на чл. 182, ал. 5 от Закона за защита на потребителите е свързано с изискванията на Регламент (ЕС) № 2015/751 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2015 г. относно обменните такси за платежни операции и ролята на Помирителната комисия за платежни спорове като компетентен орган за разрешаване на спорове между доставчици на платежни услуги и ползватели на платежни услуги, както и между издатели на електронни пари и техни клиенти, във връзка с прилагането на Регламента.

2. Изменения в Закона за кредитните институции

С оглед прецизиране на действащата нормативна уредба, със Закона за изменение и допълнение на Закона за платежните услуги и платежните системи се предвиждат изменения и в ЗКИ. Измененията и допълненията в ЗКИ не са свързани с транспонирането на Директива 2014/92/ЕС.

Предлагат се нови алинеи в чл. 39 с разпоредби, които допълват уредбата на издаваните от подуправителя на БНБ, ръководещ управление Банков надзор разрешения по Регламент (ЕС) 575/2013. По отношение на императивното изискване на чл. 26, пар. 3 от Регламента, капиталови инструменти да могат да бъдат включвани в базовия собствен капитал от първи ред, след разрешение от компетентния орган, чрез новата алинея четвърта на чл. 39 от ЗКИ е предложено да се установи делегация за издаване на наредба, за реда и условията, по които се извършва произнасянето на подуправителя. Аналогични са мотивите и във връзка с предложената нова алинея пета. Чрез предложената нова алинея шеста се установява режим за предварително одобрение от подуправителя, ръководещ управление Банков надзор и по отношение на капиталови инструменти, които банка иска да включи в допълнителния капитал от първи ред при условията на чл. 52 и в капитала от втори ред при условията на чл. 63 от Регламент (ЕС) № 575/2013. Посоченото предложение е в съответствие с тълкуването на преамбюл 75 от Регламента, според който е налице възможност, компетентните органи, в допълнение на изискванията на Регламента да установят процедура по предварително одобрение за включването на капиталови инструменти в допълнителния

капитал от първи ред и в капитала от втори ред на банка. Следването на подход за изрично въвеждане в ЗКИ на правомощия на подуправителя за издаване на предварително одобрение в този случай има за цел да създаде правна сигурност по отношение на подлежащото идентифициране и признаване като отговарящи на изискванията на Регламента, на капиталовите инструменти, които могат да бъдат включени в допълнителния капитал от първи ред или в капитала от втори ред на банка.

Предложените изменения в чл. 3а имат за цел прецизиране на правната уредба във връзка с регистрационния режим на финансови институции, които извършват кредитиране като допълнителна дейност, в рамките на издаден лиценз за друг вид дейност.

Със законопроекта се разширяват и случаите, в които банка може да предоставя информация, представляваща банкова тайна. Съгласно предложената нова т. 5 в чл. 62, ал. 5 от ЗКИ банката може да дава сведения, представляващи банкова тайна за отделни клиенти и при образувано международно арбитражно дело, по което Република България е страна.

Със законопроекта се предвижда такса за достъп до информацията от ЦКР, въвеждането на която отразява възприетия подход за събиране на такса за достъп до регистъра на банковите сметки, в съответствие със становище на ЕЦБ (CON/2015/46). Предвижданата такса цели покриване на извършените от БНБ разходи.

В чл. 56а, при изброяването на лицата, които имат право на достъп до регистъра за сметките, са добавени и съдебните изпълнители с оглед компетенциите им по чл. 431 от ГПК да извършват проверка в наличните регистри относно имущество на длъжника.

Промяната в чл. 70, ал. 3 и 4 има за цел режимът за оповестяване да се приведе в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) 575/2013.

Предлагат се две съществени изменения в чл. 103, ал. 2 от ЗКИ, като се разширява обхватът на две от надзорните мерки. Тези изменения са свързани с ангажименти на БНБ за предприемане на промени, съгласно позицията на УС на БНБ по доклада за оценка на МВФ и Световната банка.

Предложената промяна в чл. 103, ал. 2, т. 2 предвижда възможност подуправителят на БНБ, ръководещ управление „Банков надзор“ да изиска приемане на решение от общото събрание за смяна на специализираното одиторско предприятие на банка. По този начин се разширяват съществуващите към настоящия момент правомощия на подуправителя по отношение на одиторите на банки /възможността да изрази несъгласие за избор на одитор по реда чл.76, ал. 4 от ЗКИ/, като предложената

надзорна мярка ще установи инструмент за въздействие в случаите на надзорни притеснения от качеството на извършвания одит.

Предложената промяна в чл. 103, ал. 2, т. 16 създава правомощия за подуправителя на БНБ, ръководещ управление „Банков надзор“ да разпорежи на банка да бъдат освободени не само членове на управителния съвет, съвета на директорите или на надзорния съвет, а и лица от висшия ръководен персонал на банка /§ 1, т. 35. ДР на ЗКИ „Висш ръководен персонал“ са физическите лица, които упражняват изпълнителни функции в банка и които отговарят и се отчитат пред управителния съвет или съвета на директорите във връзка с текущото управление./ Промяната съответства на режима, установен в ЗВПКИИП /чл. 44 и 45/, като има за цел да се постигне изчерпателност по отношение на правомощията на подуправителя ръководещ управление „Банков надзор“ за въздействие по отношение на лица от висшия ръководен персонал.

В допълнение, се предлага отмяна на чл. 152а от ЗКИ, предвиждащ глоби и имуществени санкции за лица, които разпространяват невярна информация или обстоятелства за банка, с което се уронват доброто име на банката и доверието към нея. Надзорните правомощия на Българската народна банка са изчерпателно изброени в действащото законодателство, като БНБ осъществява надзор единствено по отношение на извършваните от банките дейности, включени в техния лиценз, и не може да осъществява надзор и да налага глоби по отношение на лица, по повод на разпространявана от тях информация, включително чрез средствата за масова информация. Осъществяването на подобен информационен надзор излиза извън обхвата на правомощията на БНБ.

Във връзка с необходимостта от прилагането на новата уредба, предложеният законопроект ще наложи допълнителни финансови разходи за институциите, поддържащи интернет страници за съпоставяне на такси по чл. 73и от законопроекта. Очакваният финансов ефект върху доставчиците на платежни услуги, предвид въвеждането на нов тип платежни сметки (платежни сметки за основни операции), както и на изискването за приемливи такси за услугите по тези сметки, не е прогнозиран, тъй като този финансов продукт е нов и няма установена база за изготвянето на прогноза.

Предложеният законопроект няма да доведе до пряко и/или косвено въздействие върху държавния бюджет на Република България, поради което към проекта на акт е

приложена необходимата финансова обосновка съгласно чл. 35, ал. 1 т. 4, буква „б“ от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация.

Законопроектът предвижда разпоредбите, които са свързани с транспонирането на Директива 2014/92/ЕС да влязат в сила от 18 септември 2016 г., съгласно изискванията на чл. 29 от Директивата, а останалите разпоредби – в срок от 3 дни след обнародването им, съгласно чл. 5, ал. 5 от Конституцията на Република България.